

GEOGRAFICKÁ REVUE	Ročník 2	Číslo 1	604 - 616	FPV UMB Banská Bystrica, 2006
--------------------------	-------------	------------	-----------	----------------------------------

KONTINUITA A DISKONTINUITA POLITICKÝCH HRANÍC VO VYBRANÝCH KRAJINÁCH STREDNEJ EURÓPY V 20. STOROČÍ

CONTINUITY AND DISCONTINUITY OF POLITICAL BORDERS IN SELECTED
CENTRAL EUROPEAN COUNTRIES IN 20TH CENTURY

Daniel Gurňák

Abstract

The presented paper is aimed at phenomenon of stability and continuity of political borders on state and substate grade in countries of V4 group. It analyses and compares the stability and continuity aspects by creation of state and primarily administrative units borders during the 20th century. It aims to search reasons of continuity a discontinuity of political division of Central European area in the relationship with geographical environment and internal political development of individual countries. It follows the traces of extinct state borders in the form of recent administrative borders. It identifies regions, where remains, or ignores traditional administrative division on higher administrative wholes.

Key words: historical geography, political geography, administrative division

V našich prácach sa systematicky snažíme hodnotiť z politicko-geografického hľadiska vývoj politickej mapy v priestore stredovýchodnej a juhovýchodnej Európy (GURŇÁK 1999, 2000, 2002, 2003). V predložennom príspevku sa zameriavame na štúdium stability štátnych a administratívnych hraníc v rámci krajín skupiny V4, t.j. Poľska, Česka, Slovenska a Maďarska. Význam štátnych hraníc pre vývoj spoločnosti a formovanie socio-ekonomických štruktúr krajiny netreba opätovne zdôrazňovať. Viacerí autori sa v podstate zhodujú v prirovnaniach hraníc k „politickým izobarám“ (BARBAG 1987) a považujú ich za jeden najvýznamnejších politicko-geografických fenoménov (IŠTOK 2003) (BAAR 1995, BLAŽÍK 1992). Nás však zaujala i problematika vnútroštátnych administratívnych hraníc, pretože podľa našej mienky tak, ako priebeh štátnych hraníc vyjadruje určitým spôsobom silu medzinárodného postavenia štátu (GURŇÁK a kol. 2005), tak zrejme priebeh vnútroštátnych hraníc odráža svojším spôsobom vnútropolitické pomery štátu.

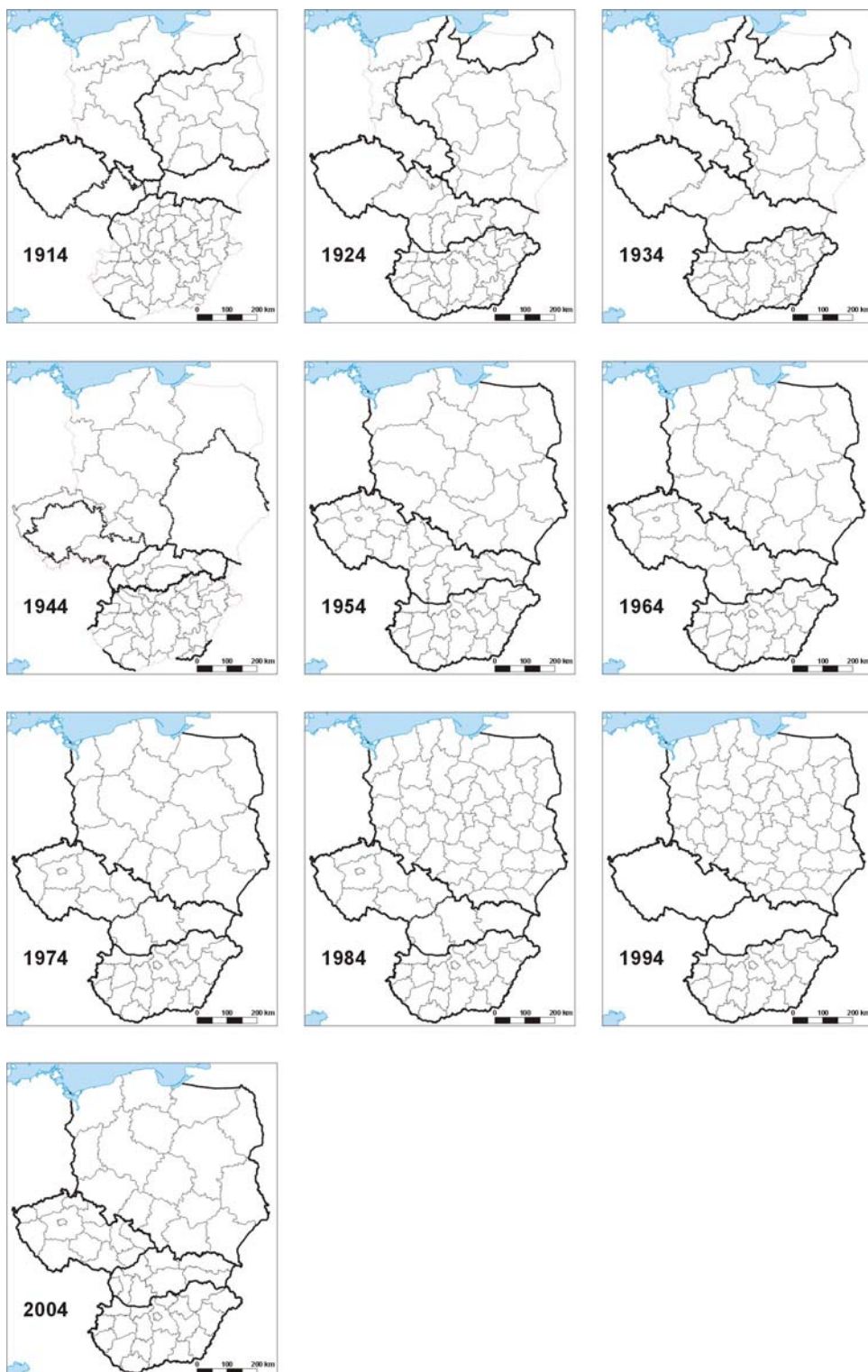
Za modelový príklad sme si vybrali región strednej Európy, kde 4 krajiny Višegrádskej štvorky predstavujú ideálny objekt výskumu tohto druhu. Všetky majú navzájom previazanú

minulosť, napr. na začiatku 20. stor. na ich územie zasahovalo Rakúsko-Uhorsko, prežili drastické zmeny počas oboch svetových vojen, všetky zažili vyše 40-ročnú totalitné vlády komunistických režimov a napokon vo všetkých prebehli na prelome 20. a 21. storočia zásadné zmeny v organizácii štátnej správy, ktoré sa až na výnimku výrazne prejavili i na ich vnútornom administratívnom členení. Napriek uvedeným skutočnostiam však tieto štyri krajiny predstavujú zároveň úplne odlišné modely riešenia problémov vnútorného administratívneho usporiadanie štátu.

Postup získavania základného súboru dát

Základnou prácou pri našom výskume bolo zmapovanie územného vývoja štátov a ich administratívneho členenia na vyššej úrovni na sledovanom území súčasných štátov Česka, Maďarska, Poľska a Slovenska v období posledných cca. 100 rokov. Pretože sme nepovažovali za nutné ísť do úplných detailov, rozhodli sme sa mapovať vývoj politických hraníc na danom území nie kontinuálne so zaznamenaním všetkých zmien (presunov katastrov, drobných úprav hraníc a pod. ale v 10 stanovených letopočtoch. Zvolené letopočty sme stanovili na základe dvoch kritérií, maximálnej výpovednej hodnoty zobrazovaných územných členení a zachovania pravidelnosti časových rozstupov medzi nimi. Týmto spôsobom sme vytýčili desať mapovaných letopočtov: 1914, 1924, 1934, 1944, 1954, 1964, 1974, 1984, 1994 a 2004. Podstata práce spočívala v zmapovaní priebehu hraníc štátov, či ich autonómnych celkov a vyšších územných celkov (žúp, vojvodstiev, krajov, provincií a pod.) v jednotlivých stanovených letopočtoch (mapa 1). Vzájomným prekrytím všetkých zmapovaných hraníc sme získali na sledovanom území 2000 hraničných úsekov. Vzhľadom k tomu, že sme spracovali príslušnosť všetkých územných jednotiek vyčlenených týmito hraničnými úsekmi k jednotlivým štátom a ich administratívnym jednotkám, bolo možné následne analyzovať stabilitu a aktuálnosť jednotlivých hraničných úsekov.

Mapa 1 Vývoj politického a administratívneho členenia súčasného územia Poľska, Česka, Slovenska a Maďarska v rokoch 1914-2004

Stručný prehľad vývoja administratívneho členenia Poľska, Maďarska, Česka a Slovenska od roku 1914

Najväčšie zmeny z hľadiska vývoja štátnych hraníc zažilo súčasné územie Poľska (MARTÍ-HENNEBERG 2005). Pred rokom 1914 bolo jeho dnešné územie rozdelené medzi Nemecko, Rakúsko-Uhorsko a Rusko. Samozrejme administratívne členenie týchto štátov bolo veľmi rozdielne. Rakúska časť územia bola tvorená rakúskymi krajinami Halič a Sliezske, malá časť Oravy a Spiša patrila k Uhorsku. Nemecká časť územia bola tvorená až na nepatrnú výnimku (malý kúsok Saska na juhozápade) Pruským kráľovstvom, ktoré sa členilo na historické samosprávne provincie. Na územie dnešného Poľska ich zasahovalo 6. Ruská časť Poľska sa členila na 10 gubernií. Po vzniku nezávislého Poľska v rokoch 1918-1920 došlo i vytvoreniu jednotného administratívneho členenia štátu na vojvodstvá (na územia dnešného Poľska ich zasahovalo 11) pričom však ich hranice do značnej miery zohľadňovali staršie delenie Poľska na štátnej a čiastočne i subštátnej úrovni. Túto značnú mieru kontinuity si vyžiadali najmä praktické potreby spojené s problémami unifikácie 3 častí krajiny na výrazne rozdielnom stupni spoločenského a hospodárskeho rozvoja. Toto administratívne členenie zostalo zachované bez výraznejších zmien až do zániku Poľska v 2. svetovej vojne. Zvyšok dnešných poľských území, ktoré po roku 1920 naďalej zostali v rámci Nemecka tvorili spolkovú krajinu Pruský slobodný štát, ktorý sa delil naďalej na provincie (ich počet zostal 6, ale došlo k určitým zmenám). Po nástupe nacistov k moci bolo spolkové usporiadanie Nemecka a najmä Pruský štát postupne rozbitý. V rámci totalitného režimu sa postupne vytvoril systém tzv. žúp, tento systém bol od roku 1939 rozšírený i na okupované územia Poľska. Počet nemeckých žúp na jeho území stúpol na 7, pričom východná časť Poľska bola premenená na tzv. Generálny gouvernement – fakticky okupované územie. V roku 1939 zanikol i Gdaňsk ako zvláštny samostatný štátny útvar existujúci od roku 1919. 2. svetová vojna a masové presuny obyvateľstva v jej závere, spolu s radikálnou zmenou hraníc Poľska viedli k prerušeniu kontinuity i v rámci jeho administratívneho členenia. Opäť boli zriadené vojvodstvá (14), no ich hranice už len obmedzenej miere rešpektovali staršie členenie, ba zámerne ho ignorovali v oblastiach západného a severného Poľska, ktoré zostali po odchode Nemcov značne vyľudnené. V roku 1957 došlo k čiastočnej úprave tohto členenia zvýšením počtu vojvodstiev na 17. K zmenám došlo práve v západných a juhozápadných, pôvodne nemeckých častiach Poľska. Ďalšiu radikálnu zmenu administratívneho členenia zažilo Poľsko roku 1975, kedy boli staré vojvodstvá nahradené veľkým počtom menších. Poľsko sa členilo až na 49 vojvodstiev, ktorých hranice boli do značnej miery vytýčené nanovo, pričom zďaleka nie vždy rešpektovali hranice starých územných jednotiek. Toto

členenie zostalo zachované až do roku 1998. Od roku 1999 prešlo Poľsko opäť na systém 16 veľkých vojvodstiev, ktoré zhruba kopírujú model platný do roku 1975, avšak s viacerými zmenami. Hranice nových vojvodstiev viac kopírujú historické hranice napr. Východného Pruska, Sliezska, Haliča a pod. Samozrejme okrem územných zmien došlo i k zásadným zmenám v presunoch kompetencií (BRUSIS 2000), ktorým sa však nebudeme venovať.

Maďarsko predstavuje pravý protiklad poľského modelu vývoja administratívneho usporiadania svojho územia. Za prvé hoci sa jeho štátne hranice v sledovanom viacrát zmenili, nikdy neviedli cez jeho súčasné územie, za druhé napriek zmenám režimov si územné členenie zachovalo vysokú mieru kontinuity. Maďarsko prevzalo tradičný systém členenia na župy zo starého Uhorska. Po podpísaní Trianonskej mierovej zmluvy v roku 1920 reagovalo na nové pomery len minimálnym spôsobom (tiež v očakávaní skoršej revízie nových hraníc) tým, že malé nefunkčné zvyšky žúp, ktoré zostali v rámci Maďarska, boli provizórne pripojené k susedným župám (Ich počet sa ustálil na 26). Dokonca po opätovnom získaní časti stratených území (na Slovensku, Podkarpatskej Rusi a Sedmohradsku) v rokoch 1938-1940 boli niektoré župy opäť obnovené. Až po 2. svetovej vojne došlo najmä začlenením do sovietskeho bloku definitívne k opusteniu programu revizionizmu, na čo reagovala i prakticky jediná výraznejšia zmena územného usporiadania Maďarska v 20. storočí. V roku 1950 došlo k úpravám (zväčša k narovnaniu a skráteniu) hraníc žúp i k zlúčeniu niektorých menších žúp tak, aby nové administratívne členenie bolo efektívne v daných štátnych hraniciach, v maximálnej možnej miere však bola zachovaná kontinuita so starým členením (KOL. 1989) Počet žúp klesol na súčasných 20. V neskoršom období už došlo len k niekoľkým lokálnym posunom župných hraníc. Oveľa výraznejšie boli zmeny predovšetkým v presunoch kompetencií (KOVÁCS 2005).

Územný vývoj Česka v 20. storočí nebol veľmi komplikovaný. Za čias Rakúsko-Uhorska v roku 1914 sa české krajiny skladali z troch korunných krajín – Čiech, Moravy a Sliezska, pričom vyššie územné celky na úrovni krajov v nich neexistovali. Tento stav zostal zachovaný i po vzniku Československa, kedy v 20. rokoch bolo v českých krajoch zamietnuté navrhované župné zriadenie (aplikovalo sa len na území Slovenska a Podkarpatskej Rusi). Výraznejšiu zmenu neprinieslo ani nové krajinské zriadenie Československa z roku 1928, kde taktiež úroveň krajov neexistovala. České krajiny boli rozdelené na Českú zem a Moravskosliezsku zem vytvorenú spojením historickej Moravy a Sliezska. Najvýraznejšou, ale krátkodobou zmenou v územnom usporiadaní Česka znamenali zmeny vyvolané Mníchovskou dohodou z r. 1938 a následným vytvorením Protektorátu Čechy a Morava. V rámci Protektorátu bola vytvorená nová česko-moravská

hranica, ktorá už nerešpektovala historickú hranicu. Ďalšiu zásadnú zmenu zažilo Česko krátko po 2. svetovej vojne, kedy od roku 1949 vstúpilo do platnosti nové krajské zriadenie. České krajiny boli rozdelené do 13 krajov, pričom boli úplne ignorované historické hranice tak česko-moravské, ako aj moravsko-sliezske. V roku 1960 došlo k revízii krajského zriadenia a počet krajov bol zredukovaný na 7. Hoci v hrubých rysoch sa nové členenie podobalo na staré, nové hranice krajov sa väčšinou odlišovali od pôvodných. Samostatné postavenie na úrovni kraja malo hlavné mesto Praha. Toto členenie zostalo zachované prakticky až do roku 1990. Po krátkej pauze bolo samosprávne krajské zriadenie v Českej republike vytvorené v roku 2000. Bolo vytvorených opäť 13 krajov a samostatné hlavné mesto. Nové zriadenie z hľadiska územia predstavuje hybrid medzi starším a novším krajským zriadením (BRUSIS 2000).

Komplikovaný vývoj administratívneho členenia malo v 20. storočí Slovensko. Do roku 1918 tvorilo priamu nedeliteľnú časť Uhorska, kde platilo už od stredoveku tradičné župné zriadenie, na územie Slovenska zasahovalo v roku 1914 20 žúp. Po začlenení územia Slovenska do Československa v rokoch 1918-1919 zostali zachované župy v pôvodnom rozsahu, len malé časti prevažne maďarských žúp okrajovo zasahujúcich na slovenské územie cez novú štátnu hranicu stanovenú Trianonskou mierovou zmluvou, boli pričlenené susedným župám a počet žúp sa tak zredukoval na 16 (BELAČÍK a kol. 1965). Toto členenie však bolo chápané ako dočasné provizórium a už v roku 1923 bolo nahradené novým župným zriadením, ktoré sa, ako sme už spomínali vyššie, zaviedlo iba na Slovensku a Podkarpatskej Rusi. Územie Slovenska bolo rozdelené na 6 tzv. veľžúp, ktorých hranice boli stanovené umelo tak, aby sa splnili niektoré politické zámery, akým bolo napr. rozdelenie južných oblastí Slovenska medzi viaceré župy a pod. (ŽUDEL 1980) Ani toto zriadenie nevydržalo dlho a už v roku 1928 bolo nahradené krajinským zriadením platným pre celé Československo. Slovensko tvorilo jednu krajinu. Zásadnou zmenou pre územné usporiadanie Slovenska sa stali roky 1938-1939, kedy došlo jednak k postupnému vyčleneniu Slovenska ako samostatného štátu, avšak za cenu straty rozsiahlych južných území v dôsledku 1. Viedenskej arbitráže a neskôr východného pohraničia v dôsledku tzv. Malej vojny. Nové administratívne členenie už samostatného Slovenska vstúpilo do platnosti od roku 1940. Územie štátu bolo rozdelené na 6 žúp, ktoré v hrubých rysoch napodobňovali veľžupy z rokov 1923-1928, ale v detailoch sa ich hranice líšili. Územia obsadené Maďarskom boli rozdelené do 9 žúp (sčasti maďarských a sčasti novovytvorených, prípadne obnovených), ktorých hranice napodobňovali staré uhorské župy. Po 2. svetovej vojne bol vývoj administratívneho členenia Slovenska obdobný ako v českých krajinách. V rokoch 1949-1960

bolo Slovensko rozčlenené na 6 krajov, ktorých hranice boli vo viacerých prípadoch opäť novo vytýčené bez ohľadu na staršie členenia. To isté platilo i o novom krajskom zriadení platnom od roku 1960. Slovensko bolo rozdelené len na tri kraje. Od konca 60-tych rokov k nim pribudla ako samostatný celok i Bratislava. Toto krajské členenie sa udržalo až do roku 1990, kedy bolo dočasne zrušené. Nahradené bolo až v roku 1996 novým krajským usporiadaním, platným dodnes, podľa ktorého sa Slovensko rozdelilo na 8 krajov, ktorých hranice boli opäť vo veľkej miere nanovo vytýčené (KOREC, LAUKO, TOLMÁČI, ZUBRICZKÝ 1997).

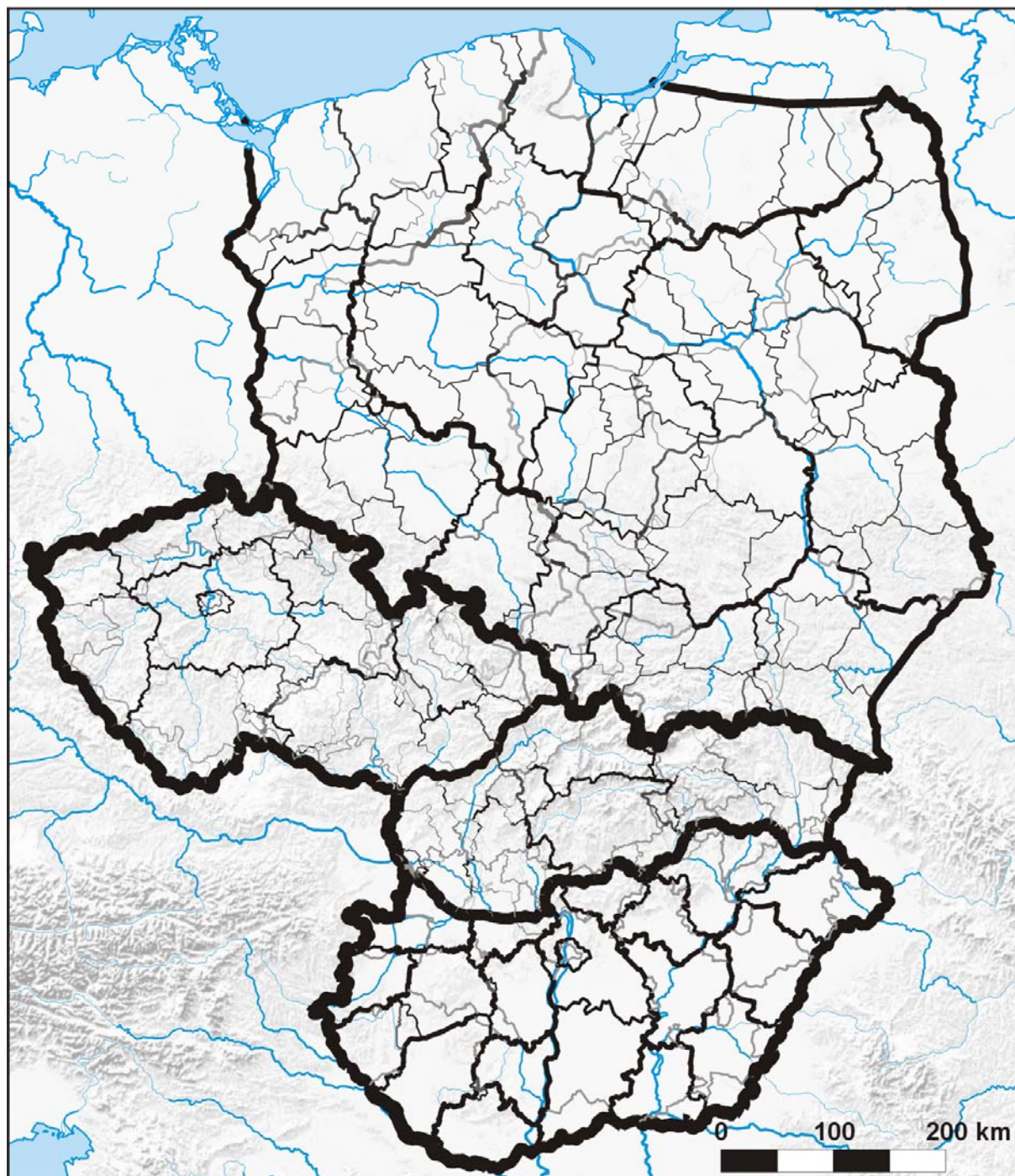
Mapa stability a aktuálnosti hraníc

Hranice napriek všetkým optimistickým tvrdeniam regióny nespájali, ale predovšetkým rozdeľovali. Predpokladáme, že môžeme postulovať nasledujúce tvrdenie: "Čím je hranica stabilnejšia a aktuálnejšia, tým väčšie rozdiely možno predpokladať medzi regiónmi, ktoré oddeľuje." V tomto tvrdení, resp. predpoklade sa nám objavujú dva termíny, ktoré treba definovať. Pod stabilitou hraníc chápeme schopnosť hraníc zachovať si svoj priebeh v krajine a svoju hierarchickú úroveň čo najdlhší čas bez zmien. My sme ju vyjadrili počtom sledovaných letopočtov, v ktorých existovala. Pod pojmom aktuálnosť hraníc chápeme mieru časovej vzdialenosti poslednej existencie daného priebehu hraníc od súčasnosti (v našom prípade sme za ňu považovali rok 2004).

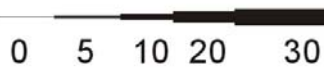
Okrem zistenia samotného faktu existencie určitej hranice sme sa však pokúsili aj o stanovenie jej hierarchickej úrovne podľa toho, či šlo o hranicu medzi dvoma nezávislými štátmi, alebo o hranicu medzi nižšími autonómnymi celkami, prípadne o hranicu medzi kraji či župami. Existencia štátnej hranice v danom letopočte bola hodnotená 3 bodmi, hranice autonómneho celku 2 bodmi a krajskej (župnej) hranice 1 bodom.

Na záver opisu nášho postupu možno konštatovať, že celkovú mieru stability sledovaných hraníc v daných letopočtoch sme získali v hodnotách, ktoré možno vyjadriť ich relatívnym bodovým skóre od 1 po 30 bodov – vyjadrené hrúbkou čiary. Mieru aktuálnosti hraníc vyjadrujeme pomocou letopočtu, kedy naposledy daná hranica existovala. Aktuálnosť štátnej hranice je možné zobrazit' buď typom čiary, alebo jej odtieňom. Vzhľadom na množstvo detailov sme považovali za vhodné použiť odtiene čiar so stupňujúcou sa intenzitou.

Mapa 2 Stabilita politických a administratívnych hraníc na súčasnom území Poľska, Česka, Slovenska a Maďarska za obdobie rokov 1914-2004

Stabilita hraníc
(podľa bodovej škály)

Aktuálnosť hraníc
(rok poslednej existencie)

Stručná analýza stability a aktuálnosti hraníc v stredovýchodnej a juhovýchodnej Európe

Základným výstupom nášho výskumu je mapa stability a aktuálnosti štátnych a administratívnych hraníc (mapa 2). Už pri zbežnom pohľade je zrejmé, že získané výsledky nás môžu inšpirovať k hľadaniu rôznych súvislostí. Najzaujímavejším zistením je fakt, že sledovaný priestor sa nám rozdelil predovšetkým relatívne veľmi stabilnými hranicami na súčasné štáty, hoci i v tomto prípade je zrejmá rozličná miera stability. Maximálne hodnoty 30 bodov dosahujú len severné a západné úseky hraníc Slovenska, za nimi nasledujú s o málo menšími hodnotami severné a západné hranice Česka a západné hranice Maďarska. Najmenšiu mieru stability (18 bodov) vykazuje väčšina západných a východných hraničných úsekov Poľska. Podstatne zaujímavejšia sa však javí miera stability hraníc administratívnych celkov. V tomto ohľade sa sledované 4 krajiny podstatne líšia. Vyniká Maďarsko s veľmi stabilnými hranicami žúp dosahujúcimi veľmi často maximálne hodnoty stability 10 bodov. To dokazuje už vyššie naznačenú vysokú mieru kontinuity administratívneho členenia. To, že sa jedná o prevažne nížinaté Maďarsko, nasvedčuje, že podstatný vplyv na túto skutočnosť majú nie prírodné (hoci treba konštatovať, že časť hraníc žúp sa opiera o hlavné riečne a jazerné bariéry ako sú Dunaj, čiastočne Tisa a Balaton), ale predovšetkým socioekonomické až sociologické faktory, ako rešpektovanie a najmä zachovávanie tradícií, sebavedomie vládnych garnitúr vo vzťahu k regiónom a pod..

V Poľsku môžeme sledovať niekoľko výraznejších hraničných línií (9-15 bodov), ktoré sú tiež historického pôvodu, ide zväčša o staré zaniknuté štátne hranice, akými boli východné hranice Nemecka, či severné hranice rakúskeho záboru Poľska (Haliča). Viaceré časti týchto historických hraníc sa s v rôznych variáciách objavovali v jednotlivých administratívnych členeniach, pričom pozoruhodným sa javí fakt, že podiel týchto tradičných hraníc na celkovej dĺžke hraníc vojvodstiev pri poslednom aktuálnom administratívnom členení znateľne stúpol. To môže byť príznakom rastúceho sebavedomia Poľska, ktoré už necíti potrebu likvidovať stopy bývalej príslušnosti niektorých regiónov predovšetkým k Nemecku, pretože sa za daných medzinárodných okolností už neobáva revizionistických a revanšistických hrozieb a straty územia. V staršej minulosti boli tendencie práve opačné, bola evidentná snaha potláčať historické rozdelenie Poľska vytváraním administratívnych celkov zámerne ignorujúcich historické hranice. Pozoruhodné je, že ani v poľskom prípade sa stabilné administratívne hranice neviažu výrazne na zreteľné prírodné bariéry, ktorými sú v tomto prípade opäť rieky. Jedine na niektoré úseky Visly sa viaže menšia časť stabilnejších administratívnych hraníc.

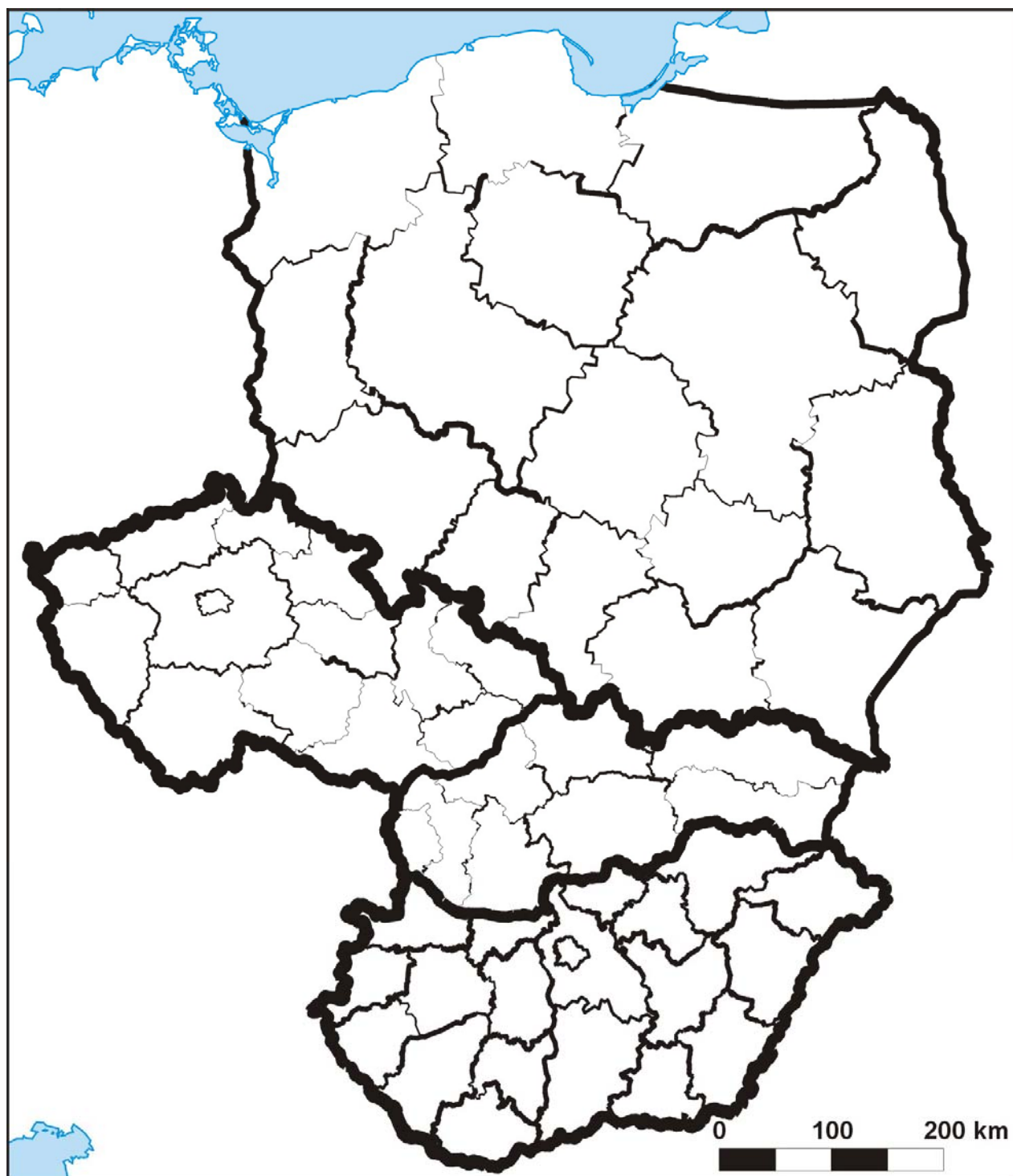
Najnižšie miery stability vnútroštátnych administratívnych hraníc dosahujú hranice na území Česka a Slovenska. V Česku sa ako najstabilnejšie javí malé torzo historickej česko-moravskej hranice (7-10 bodov), ktoré sa prenieslo i do niektorých nasledujúcich administratívnych členení. Na Slovensku sú najstabilnejšie úseky na hraniciach dnešného Banskobystrického kraja. I tieto najstabilnejšie línie však dosahujú hodnoty 5-7 bodov, v jednom extrémnom prípade (Kráľova hoľa) 8 bodov. Kým v prípade vnútorného členenia Česka sa ani veľmi neponúkajú výrazné prírodné bariéry, na Slovensku je to naopak, ako jediné zo sledovaných krajín ma „k dispozícii“ výrazné horské bariéry, no nie vždy ich využíva na vedenie administratívnych hraníc. Obzvlášť o Slovensku sa dá povedať, že sa naopak stalo priestorom, kde boli zámerné skúšané rôzne varianty jeho územného členenia. Samozrejme princíp kontinuity pri tvorbe administratívneho členenia sa v tomto prípade takmer celkom vytrácal.

Vyššie uvedenú stručnú analýzu stability hraníc potvrdzuje i sledovanie stability súčasných štátnych a administratívnych hraníc (mapa 3).

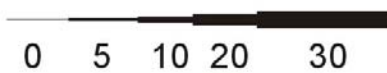
Záver

Naším cieľom bolo najmä zmapovanie fenoménu stability hraníc v sledovanom stredoeurópskom priestore krajín V4. Hlavným výstupom nášho výskumu je mapa stability a aktuálnosti týchto hraníc. Zistili sme, že sledované štáty sa z aspektu stability vnútroštátnych administratívnych hraníc veľmi líšia. Vzhľadom na priestorové limity, sme sa obmedzili len na stručný opis sledovaného javu a nepustili sme sa do jeho detailnej hĺbkovej analýzy. Napriek tomu, však môžeme konštatovať, že kým Maďarsko uplatňovalo veľmi dôsledne princíp kontinuity pri tvorbe a premene svojho administratívneho členenia, na Slovensku a v Česku prevládal pravý opak. V Poľsku došlo v priebehu sledovaného obdobia k výkyvom na obe strany, raz bol uplatňovaný princíp kontinuity, inokedy bol naopak tvrdo potláčaný. Ako sme ďalej zistili, stabilita administratívnych hraníc je snád' v oveľa menšej miere viazaná na prírodné bariéry ako napr. stabilita štátnych hraníc, čo možno vysvetliť faktom, že najvýraznejšie prírodné bariéry tvoria spravidla štátne hranice a na vnútroštátne hranice až na výnimky zostávajú menej výrazné prírodné bariéry (napr. menšie vodné toky, bočné chrbty pohorí a pod.). Toto všetko nasvedčuje skutočnosti, že vnútroštátne administratívne hranice a ich priebeh sú zväčša výsledkom predovšetkým rôznych politických záujmov a tlakov.

Mapa 3 Stabilita súčasných štátnych a administratívnych hraníc Poľska, Česka, Slovenska a Maďarska

Stabilita hraníc
(podľa bodovej škály)

Vďaka tomuto faktu možno povedať, že štúdium priebehu administratívnych hraníc môže vhodne ilustrovať vnútropolitický vývoj sledovaných krajín. Myslíme si, že problematika hraníc je v súčasnej geografii stále veľmi aktuálna. Sme presvedčení, že náš výstup môže poskytnúť širšej geografickej obci námety, inšpiráciu alebo i podporné argumenty pri analyzovaní interregionálnych vzťahov, skúmaní regionálnych disparít a iných fenoménov nadväzujúcich na uvedenú problematiku.

LITERATÚRA

- BAAR, V. 1995. Administrative Frontiers as Lines of Tension among States and Regions, Geografické štúdie, No. 1, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica.
- BARBAG, J. 1987. Geografia polityczna ogólna, PWN, Warszawa.
- BELAČÍK, J. – Leitmann, Š. – Pokorný, O. – Kuděj, F. – Mostecká, I. – Bokes, F. – Roubík, F. 1965. Správní členení Československa koncem roku 1920, In Atlas československých dějin, Ústřední správa geodézie a kartografie, Praha.
- BLAŽÍK, T. 1992. Geopolitické dôsledky vývoja po roku 1989 v krajinách Strednej a Východnej Európy, Geografické informácie 1, Univ. Konštantína Filozofa, Nitra, s. 30 – 35.
- BRUSIS, M. 2000. Between EU Requirements, Competitive Politics, and National Traditions: Re-creating Regions in the Accession Countries of Central and Eastern Europe, <http://www.blackwell-synergy.com/links/doi/10.1111/1468-0491.00200>.
- GURŇÁK, D. 1999. Niektoré teoreticko-metodologické problémy historicko-geografického výskumu územného vývoja štátov, In: Minár, J. – Trizna, M. ed. 1999. Teoreticko-metodologické problémy geografie, príbuzných disciplín a ich aplikácie, UK Bratislava, pp. 173–179, ISBN 80-223-1434-X.
- GURŇÁK, D. 2000. Fenomén stability hraníc vo vývoji administratívneho členenia Slovenska, In: Drgoňa, V. ed. 2000: Geografické štúdie 7, Univ. Konštantína Filozofa, Nitra, s. 83 – 88, ISBN 80-8050-349-4
- GURŇÁK, D. 2002. Stabilita administratívneho členenia územia Slovenska v 20. storočí, In: Dubcová A., Kramáreková H. ed. 2002. Geografické informácie 7 – I. diel., Univ. Konštantína Filozofa, Fakulta prírodných a humanitných vied, Katedra geografie, Nitra, s. 80 – 87, ISBN 80-8050-542-X.
- GURŇÁK, D. 2003. Fenomén stability hraníc v priestore stredovýchodnej a juhovýchodnej Európy, In: Novák, S. ed. 2003. Geografické aspekty stredoevropského priestoru, Masarykova univerzita v Brně, Brno, pp. 21–25, ISBN 80-210-3208-1.

- GURŇÁK, D. – BLAŽÍK, T. – LAUKO, V. 2005. Úvod do politickej a regionálnej geografie, Univerzita Komenského, Bratislava, p. 112, ISBN 80-223-2049-8.
- IŠTOK, R. 2003. Politická geografia a geopolitika, Prešovská univerzita, Fakulta humanitných a prírodných vied, Prešov, 392 s.
- KOL. 1989. Magyarország nemzeti atlasza, Cartographia, Budapest, 395 s., ISBN 963 351 508 4 CM.
- KOREC, P. – LAUKO, V. – TOLMÁČI, L. – ZUBRICZKÝ, G. 1997. Kraje a okresy Slovenska.
- KOVÁCS, I. P. 2005. Europeanization and two phases of regionalism in Hungary, <http://www.regional-studies-assoc.ac.uk/events/aalborg05/kovacs.pdf>
- MARTÍ-HENNEBERG, J. 2005. The Map of Europe: Continuity and Change in Administrative Boundaries (1850–2000), [http://taylorandfrancis.metapress.com/\(n145pe452c4vjo55fktezb45\)/app/home/contribution.asp?referrer=parent&backto=issue,12,14;journal,3,15;linkingpublicationresults,1:110520,1](http://taylorandfrancis.metapress.com/(n145pe452c4vjo55fktezb45)/app/home/contribution.asp?referrer=parent&backto=issue,12,14;journal,3,15;linkingpublicationresults,1:110520,1)
- ŽUDEĽ, J. 1980. Územná organizácia v r. 1867-1922, Župy v r. 1923-1928, Krajinské zriadenie v r. 1928-1938, Správne členenie v r. 1938-1940, Správne členenie v r. 1949-1960, Správne členenie v r. 1960-1970, In Atlas SSR, SAV, Bratislava, 121-124

Adresa autora:

RNDr. Daniel Gurňák, PhD., Katedra regionálnej geografie, Prírodovedecká fakulta UK, Mlynská dolina, 842 15 Bratislava, SR, tel.: 00421 7 60296622, e-mail: gurnak@nic.fns.uniba.sk

Tento príspevok vznikol v rámci riešenia projektu 1/3064/06, ktorému bol udelený finančný príspevok grantovou agentúrou VEGA.

Recenzent: doc. RNDr. Robert Ištók, PhD., Katedra geografie a regionálneho rozvoja, FHPV PU, ul. 17. novembra 1, 081 16 Prešov.

